

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miasta Chełm z dnia r.
w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Chełmie na lata 2022 - 2025

**Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Chełmie
na lata 2022 – 2025**

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Przeciwdziałanie przemocy w świetle przepisów prawa	4
III. Definicje i rodzaje przemocy	5
IV. Mechanizm przemocy w rodzinie oraz jego skutki	6
V. Cele i obszary programu	8
VI. Zasoby miasta Chełm w zakresie przeciwdziałania przemocy	9
VII. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta Chełm	10
1. Zespół Interdyscyplinarny oraz schemat procedury Niebieskiej Karty	12
2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący w strukturach MOPR w Chełmie	18
3. Placówki oświatowe i opieka nad dzieckiem do lat 3	19
4. Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnianym w Chełmie	22
VIII. Obszary i działania programu	22
IX. Obszary, szczegółowe cele i działania Programu	23
X. Przewidywane efekty Programu	27
XI. Finansowanie Programu	28
XII. Sposoby monitorowania Programu	28
XIII. Tryb ubiegania się o realizację zadań	29

I . Wstęp

Rodzina, jako system wewnętrznych powiązań i relacji, jest najważniejszym miejscem kształtowania się osobowości, nawyków, postaw, stylów życia i zachowań rozwijających się dzieci, dlatego też szczególnie niebezpieczne jest pojawienie się przemocy w domu rodzinnym, który z natury rzeczy powinien być azylem i enklawą bezpieczeństwa dla wszystkich domowników. Przemoc w rodzinie może być różnie opisywana, może wywoływać różnorodne emocje, począwszy od skrajnego współczucia po niepokonany gniew i sprzeciw. Problem przemocy w rodzinie dotyczy różnych osób, jednak często osobami doświadczającymi przemocy są kobiety, a także osoby zależne – dzieci oraz osoby starsze i niepełnosprawne.

Z uwagi na specyfikę społecznego problemu jakim jest przemoc, czyny przemocowe pozostają często nie ujawnione, pozostając znane jedynie osobom, które w samotności doświadczają ich poważnych konsekwencji. Przyznanie się osoby doświadczającej przemocy do dramatów rozgrywających się w domu rodzinnym, nie zawsze wychodzi na światło dzienne, co powoduje, iż osoba stosująca przemoc utwierdza się w przekonaniu, że członkowie rodziny milcząc i nie reagując, dają mu przyzwolenie na agresywne zachowanie. Konsekwencją takich sytuacji jest duże utrudnienie w zapobieganiu przemocy.

Należy pamiętać, że przemoc w rodzinie to wieloaspektowy i niezwykle trudny do rozwiązania problem, a oznaki tego, iż osoba w naszym otoczeniu jej doświadcza są niezwykle trudne do zaobserwowania. Cechy, które mogą pomóc nam w rozpoznaniu, czy osoba w naszym otoczeniu może doświadczać przemocy w rodzinie to:

- strach, osoba doświadczająca przemocy domowej może sprawiać wrażenie bycia w ciągłym strachu,
- izolacja, osoba doświadczająca przemocy domowej może nagle utracić lub zacząć unikać kontaktu z osobami bliskimi i przyjaciółmi,
- kontrola, osoba doświadczająca przemocy domowej jest pod ciągłym nadzorem i kontrolą ze strony sprawcy przemocy,
- krytyka, osoba stosująca przemoc często otwarcie lub w zawoalowany sposób krytykuje swoją ofiarę w obecności innych,
- zmiany, osoba doświadczająca przemocy domowej może nagle zmienić swoje zachowanie, wygląd, sposób bycia, ubiór czy podejście do używek,
- obrażenia, jedną z form przemocy domowej jest przemoc fizyczna, ale nie jest

tak w każdym przypadku,

- wymówki, osoba doświadczająca przemocy domowej może brać na siebie odpowiedzialność za zachowanie sprawcy, tłumaczyć go,
- aluzje, osoba doświadczająca przemocy domowej bardzo długo dojrzewa do szukania pomocy, często w bardzo zawoalowany sposób sygnalizuje problem,
- ogólniki, osoba doświadczająca przemocy może przestać przekazywać jakiekolwiek informacje o tym, jak układa się jej związek z partnerem.

„Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chełmie na lata 2021 – 2025” ma na celu efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym, a także stworzenie jednolitego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych, czy też uwikłanych w przemoc w rodzinie. Działania zaplanowane w Programie są kontynuacją działań planowanych i realizowanych w latach poprzednich.

II. Przeciwdziałanie przemocy w świetle przepisów prawa

Istotnym dokumentem w polskim ustawodawstwie regulującym działania dotyczące przemocy w rodzinie jest **ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249), która definiuje pojęcie przemocy w rodzinie. Określa także zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy.

W uwagi, iż przemoc występuje bardzo często w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym, kwestie przemocy reguluje również **ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119), która nakłada na samorząd Gminny obowiązek udzielania rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej oraz obrony przed przemocą w rodzinie.

Kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej reguluje **ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej** (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.), których zadaniem jest udzielanie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie. Przemoc w rodzinie jest jednym z powodów przyznawania pomocy społecznej, w tym socjalnej, psychologicznej i prawnej.

Kolejne regulacje zawiera **Kodeks postępowania cywilnego** (Dz. U. z 2020 r., poz. 1575

z późn. zm.) oraz **Kodeks postępowania karnego** (Dz. U. z 2021 r., poz. 534 z późn. zm.), które nakładają na każdego, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, zawiadomić o nim prokuraturę lub policję.

Procedurą szczególną w sytuacjach przemocy w rodzinie jest **procedura „Niebieskie Karty”**, która została uregulowana w **Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”** (Dz. U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245), wydanym jako akt wykonawczy na podstawie art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jej głównym celem jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

III. Definicje i rodzaje przemocy

W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **przemoc** określana jest jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny oraz innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Według roboczej definicji przyjmowanej przez polskich specjalistów **przemoc domowa** to działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez członków rodziny przewagi sił lub władzy, które godzą w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne lub psychiczne) i powodują u nich szkody lub cierpienie.

Spełnienie powyższych warunków wskazuje na przemoc wobec drugiej osoby.

Wyróżnić można przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i polegającą na zaniedbaniu.

Przemoc fizyczna narusza nietykalności fizyczną. Jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko.

Przemoc psychiczna narusza godność osobistą, zawiera przymus i groźby. Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.

Przemoc seksualna natomiast narusza intymność człowieka, polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić.

Przemoc ekonomiczna to naruszenie własności. Wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby.

Zaniedbanie jest formą przemocy ekonomicznej, która polega na naruszeniu obowiązku do opieki ze strony osób bliskich i oznacza nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb.

Skróty:

- MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie,
- NK – Niebieska Karta,
- ZI – Zespół Interdyscyplinarny,
- MOPR- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie,
- OIK – Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący przy MOPR,
- ustawa- rozumie się przez to ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

IV. Mechanizm przemocy w rodzinie oraz jego skutki

Przemoc w rodzinie często ma charakter wielokrotnych zdarzeń. Proces ten składa się z następujących po sobie faz:

- Pierwsza z nich to faza **narastającego napięcia** - początek cyklu, kiedy napięcie pomału narasta. Pojawiają się konflikty, zazdrość, gniew, a sprawca zaczyna kontrolować i podporządkować sobie członków rodziny. Staje się bardziej drażliwy, prowokuje kłótnie, w czasie których wyzywa, obraża, poniża, itp. Rodzina stara się aby wyciszyć sytuację za wszelką cenę, próbując zaspokoić jego żądania. Ofiary niejednokrotnie obarczają się odpowiedzialnością za nastroje sprawcy.
- Etap drugi to faza **ostrej przemocy**, w której dochodzi do wyładowania agresji i gniewu. W tej fazie to sprawca prowokuje awanturę, często z banalnych powodów, stawiając ofierze żądania, których ona nie jest w stanie zrealizować. Ofiara próbuje w różny sposób uspokoić sprawcę i uchronić siebie, ale zwykle te działania nie dają rezultatu. Ofiara po ataku agresji przeżywa bezradność, wstyd, złość.

- Ostatnia, trzecia to tzw. faza **miodowego miesiąca**, w której sprawca usprawiedliwia swoje zachowanie, przeprasza, okazuje skruchę i obiecuje poprawę oraz stara się być miły. Ofiara często wierzy w zapewnienia sprawcy przemocy, ponieważ bardzo chce, aby były prawdą. W tej fazie osoby doświadczające przemocy często wycofują się z podjętych wcześniej działań przeciwko sprawcy.

Wraz z upływem czasu kolejne fazy następują po sobie w coraz krótszym czasie, a sprawcy stosują coraz bardziej brutalne i gwałtowne czyny.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem negatywnym i odciska głębokie piętno na psychice ofiar. Jest przyczyną różnych zaburzeń psychicznych.

Osoby doznające przemocy charakteryzują się nadmierną czujnością, nadmiernym pobudzeniem oraz miewają koszmary senne. Często wydarzenia jakie doznają ofiary przemocy niszczą kontakty społeczne, rodzinne, przyjaźń, miłość. Ofiara przemocy zwykle załamuje się, staje się bezbronna, uległa, towarzyszy jej poczucie zniechęcenia, zmęczenia fizycznego i psychicznego oraz rezygnacja we wszystkich sferach życia.

Szczególnym przypadkiem przemocy jest przemoc stosowana wobec dziecka, gdyż wydarzenia z dzieciństwa mają ogromne znaczenie w dorosłym życiu. Wpływają na rozwój dziecka, rozwój jego osobowości, umiejętność współżycia z innymi i budowania bliskich intymnych relacji.

Dzieci, wobec których stosowana jest przemoc psychiczna charakteryzują się brakiem zaufania do innych, brakiem poczucia bezpieczeństwa, poczuciem bezradności i złości, nieumiejętnością rozwiązywania problemów, wynikającą z niskiego poczucia własnej wartości. Dramatem dziecka krzywdzonego jest fakt, że doznają przemocy ze strony najbliższych. Dzieci nie mają jeszcze ukształtowanego aparatu poznawczego i nie potrafią zrozumieć całej otaczającej ich sytuacji. Często myślą, że to one są winne zaistniałej sytuacji oraz obarczają się winą za to, co dzieje się w domu. Starają się zmienić swoje zachowanie, by zapanował spokój, są np. bardzo grzeczne, spokojne, świetnie się uczą.

Konsekwencje przemocy ujawniają się często dopiero, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego np.: trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, sięganie po narkotyki.

Przemoc jest zjawiskiem, które zagraża życiu, powoduje ogromne szkody psychiczne u ofiar. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny, który niszczy cały system rodzinny, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego

rozwoju najmłodszym członkom rodziny.

Niezbędne jest dlatego podejmowanie działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje niosące pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

V. Cele i obszary programu

Cele, obszary i kierunki działania Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie zostały określone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021. Poszczególne rodzaje zadań wynikają zarówno z Krajowego Programu, jak i potrzeb lokalnych.

Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie miasta Chelmu.

Z celu głównego wynikają następujące cele szczegółowe:

Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,

Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Podstawowe obszary określone dla Programu oraz ich cele:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna – zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie - zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;

Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli

instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI. Zasoby miasta Chełm w zakresie przeciwdziałania przemocy

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jak i niesienie pomocy osobom dotkniętym przemocą jest zadaniem realizowanym przez różne instytucje i służby społeczne, takie jak:

- Policja, która zobowiązana jest do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. W sytuacji przemocy w rodzinie to policjanci najczęściej podejmują bezpośrednią interwencję. Jest to jedyna instytucja, która może interweniować przez całą dobę.
- Jednostki organizacyjne pomocy społecznej, których celem jest niesienie pomocy osobom i rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych, które same nie są w stanie sobie poradzić, z czym bezpośrednio spotyka się pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej. Pomocy społecznej udziela się m. in. w przypadku: ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, alkoholizmu.
- Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych - do ich zadań należy między innymi podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, wzywanie sprawców przemocy w rodzinie na rozmowę interwencyjną oraz podejmowania działań zmierzających do zawiadomienia prokuratury o popełnieniu przestępstwa.
- Ochrona zdrowia, której zadaniem jest troska o zdrowie pacjenta.
Do zadań ochrony zdrowia należy także udzielenie podstawowej pomocy medycznej oraz umiejętne przeprowadzenie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie przemocy i pokierowanie osoby krzywdzonej do miejsc, gdzie może uzyskać pomocy.
- Placówki oświatowe, gdzie w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy w rodzinie szkoła jest zobowiązana do wszczęcia procedury *Niebieskie Karty*.

Instytucje i organizacje pozarządowe tworzące lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie miasta Chełm:

1. Urząd Miasta Chełm, ul. Lubelska 65,
1) Departament Spraw Obywatelskich (DSO), ul. Obłowska 20,

- a) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie (MOPR), ul. Kolejowa 8,
- Zespół Interdyscyplinarny w Chełmie (ZI), ul. Kolejowa 8,
 - Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chełmie (OIK), ul. Wolności 20,
- b) Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym w Chełmie (OPOU),
 ul. Reformacka 24,
- c) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie (MKRPA),
 ul. Reformacka 24,
- 2) Departament Oświaty (DO), ul. Lubelska 65,
- a) przedszkola, szkoły i placówki oświatowo – wychowawcze,
- b) Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 1 w Chełmie
 (ZWiPPP Nr 1), ul. Trubakowska 59,
- c) Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 2 w Chełmie
 ul. Powstańców W-wy 8,
- d) niepubliczne szkoły i placówki oświatowo – wychowawcze,
- 2. Sąd Rejonowy w Chełmie, Al. Żołnierzy I WAP 16, (Wydział Karny Pl. Kościuszki 3),
- 3. Prokuratura Rejonowa w Chełmie, ul. Henryka Sienkiewicza 20,
- 4. Komenda Miejska Policji w Chełmie, ul. Żwirki i Wigury 20,
- 5. Organizacje Pozarządowe aktywne współpracujące z Miastem w tematyce
 przeciwdziałania przemocy:
 - a) Stowarzyszenie Ośrodek Wspierania Rodziny w Chełmie, ul. Obłowska 20,
 - b) Stowarzyszenie Integracji Rodzin „PRZYSTAŃ” w Chełmie, ul. Ogrodowa 46,
 - c) Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych „Razem na Kresach” ul. Siedlecka 2a/38,
 - d) Chełmskie Stowarzyszenie Klub Abstynenta „ODNOVA” ul. Reformacka 24.

VII. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta Chełm

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia, a który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary.

Miasto Chełm jest miastem na prawach powiatu, które wg danych na koniec 2020 roku liczy ogółem 59 180 mieszkańców (wg miejsca zamieszkania), w tym 27 223 mężczyzn i 31 957 kobiety.

Prognozowana liczba mieszkańców Chełma według GUS w 2050 roku wynosi 42 634, z czego 21 993 to kobiety, a 20 641 mężczyźni.

Współczynnik feminizacji wyniósł 113, tj. na 100 mężczyzn przypada 113 kobiet.

Liczba mieszkańców systematycznie spada. Prognozuje się kontynuację tego zjawiska, a co za tym idzie zmniejszający się udział osób młodszych w ogólnej liczbie mieszkańców oraz zwiększający się odsetek osób starszych.

W 2019 roku 58,9% mieszkańców Chełma było w wieku produkcyjnym, 15,2% w wieku przedprodukcyjnym, a 26,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Sytuacja demograficzna może mieć wpływ na zjawisko przemocy w rodzinie, gdyż jedną z cech charakterystycznych przemocy w rodzinie jest m. in. nierównomierność sił w relacji – jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy. Częściej doświadczają jej osoby słabsze fizycznie: dzieci, kobiety, osoby starsze lub niepełnosprawne. Z danych demograficznych można domniemywać, że problem przemocy w rodzinie w związku ze starzeniem się jej członków będzie wzrastał. Przemoc ta stosowana jest w różnych formach zarówno przez opiekunów osób starszych (tzw. bierna polega m. in. na szczypaniu, popychaniu, szarpaniu, lub ekonomiczna na wykorzystywaniu świadczeń np. z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – seniorzy stają się niekiedy jedynymi żywicielami rodziny, ale nie mają wpływu na jej wydatki), ale także przez osoby starsze. Pomocy potrzebują tu zarówno seniorzy, jak i osoby sprawujące nad nimi opiekę.

Corocznie opracowywany dokument pn. „Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie” wskazuje, że w 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało łącznie 1 806 rodzin (3 909 osób w rodzinach).

Do najczęstszych powodów ubiegania się o pomoc było równoległe występowanie kilku przyczyn trudnej sytuacji rodzin, były to m. in.:

- z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby pomocą objęto 904 rodzin, co stanowi 52,43 % ogółu rodzin,
- z powodu ubóstwa (dochody poniżej kryterium dochodowego) skorzystało 858 rodzin, co stanowi 49,76 % ogółu rodzin objętych pomocą,
- z powodu bezrobocia pomoc otrzymało 684 rodziny, co stanowi 39,68 % ogółu rodzin,
- niepełnosprawność była powodem objęcia pomocą 595 rodzin, co stanowi 34,51 % ogółu rodzin,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego stwierdzono w 309 rodzinach, co stanowi 17,92 % ogółu rodzin objętych pomocą. Dysfunkcje te występowały najczęściej z innymi niekorzystnymi zjawiskami

tj. niepełną strukturą rodziny, wielodzietnością i przemocą.

Z powyższego wynika, iż przemoc w rodzinie nie należy do problemów z powodu, których pomoc i wsparcie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie udzielane są najczęściej, ale jest to często czynnik towarzyszący w rodzinach, którym udzielone jest wsparcie z MOPR.

W I półroczu 2021 r. Komenda Miejska Policji w Chełmie odnotowała 562 wszystkich interwencji domowych, w tym 57 interwencji dotyczących przemocy w rodzinie (10%).

Dla porównania w całym 2019 roku były to 1 262 interwencje domowe, w tym 220 dotyczyło podejrzenia występowania przemocy w rodzinie (17%). W 2020 roku spośród 1 173 interwencji domowych – 190 dotyczyło podejrzenia występowania przemocy w rodzinie (16%). Jak wynika z powyższych danych odsetek interwencji dotyczących podejrzenia przemocy w rodzinie wśród ogólnej liczby domowych interwencji w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie.

W przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie – przedstawiciele podmiotów, tj.: jednostki organizacyjne pomocy społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, policja, oświata oraz ochrona zdrowia, którzy wszczynają procedurę „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie formularza „NIEBIESKA KARTA-A” (art. 9d ust. 1 Ustawy). Po czym, w ciągu maksymalnie 7 dni, formularz „Niebieska Karta-A” musi zostać przekazany przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie.

1. Zespół Interdyscyplinarny oraz schemat procedury Niebieskiej Karty

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych funkcjonujących w jego ramach. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie a w szczególności:

- diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających

na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,

- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Do zadań grupy roboczej należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi również kuratorzy sądowi, a także mogą wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Proces wdrażania działalności **Zespołów Interdyscyplinarnych** rozpoczął się z chwilą wejścia w życie w dniu 29 lica 2005 roku ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Stało się to nowym zadaniem gminy. Obowiązek tworzenia Zespołów Interdyscyplinarnych pojawił się wraz ze zmianą ustawy z dnia 10 czerwca 2010 roku.

W dniu 25 marca 2011 roku została podjęta przez Radę Miasta Chełm uchwała nr VI/63/11 w sprawie trybu i sposobu powołania i odwołania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Pierwszy Zespół Interdyscyplinarny na terenie miasta Chełm został powołany 01 sierpnia 2011 roku na kadencję 2011 – 2014 i w jego skład wchodziło 17 osób – przedstawicieli 12 instytucji i organizacji pozarządowych z terenu miasta Chełm, w tym 6 osób zajmujących stanowiska decyzyjne.

Zespół Interdyscyplinarny II kadencji na lata 2014 – 2017 tworzyło 18 osób przedstawicieli 12 instytucji i organizacji pozarządowych z terenu miasta Chełm, w tym 7 osób zajmujących kierownicze stanowiska.

Zespół Interdyscyplinarny III kadencji na lata 2018 – 2020, tworzyło 18 osób przedstawicieli 13 instytucji i organizacji pozarządowych z terenu miasta Chełm, w tym 7 osób zajmujących kierownicze stanowiska.

Obecnie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny IV kadencji na lata 2021 – 2023, który tworzy 20 osób – przedstawicieli 12 instytucji i organizacji pozarządowych z terenu miasta Chełm, w tym 8 osób zajmujących kierownicze stanowiska.

Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie mieści się w Chełmie przy ul. Kolejowej 8. Informacje na temat zespołu można uzyskać na stronie internetowej: www.mopr.chelm.pl oraz pod numerem 604 896 617.

W okresie od września 2011 roku do września 2021 roku odbyły się 42 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego – średnio cztery razy w roku. Zespół pracował w Grupach Roboczych złożonych przez przedstawicieli pracowników socjalnych, policjantów dzielnicowych, pedagogów, pracowników innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, asystentów rodzin i kuratorów.

Przez 10 lat odbyło się ponad 3 600 spotkań Grup Roboczych, które pracują z ofiarami przemocy w rodzinie, jak również ze sprawcami, z czego:

- 420 spotkania miały miejsce w 2018 roku,
- 479 spotkania miały miejsce w 2019 roku,
- 385 spotkania miały miejsce w 2020 roku.

Liczba procedur Niebieskiej Karty wszczętych w Chełmie w przeciągu ostatnich 10 lat wyniosła 1 690. To oznacza, że Zespół Interdyscyplinarny w różnych formach udzielił wsparcia prawie siedmiu tysiącom osób – mieszkańcom miasta Chełm.

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego stara się powoływać w skład grupy roboczej przedstawiciela Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie, gdy istnieje podejrzenie, iż członek rodziny (najczęściej osoba stosująca przemoc) nadużywa alkoholu.

Zgodnie z procedurą NK członek MKRPA może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

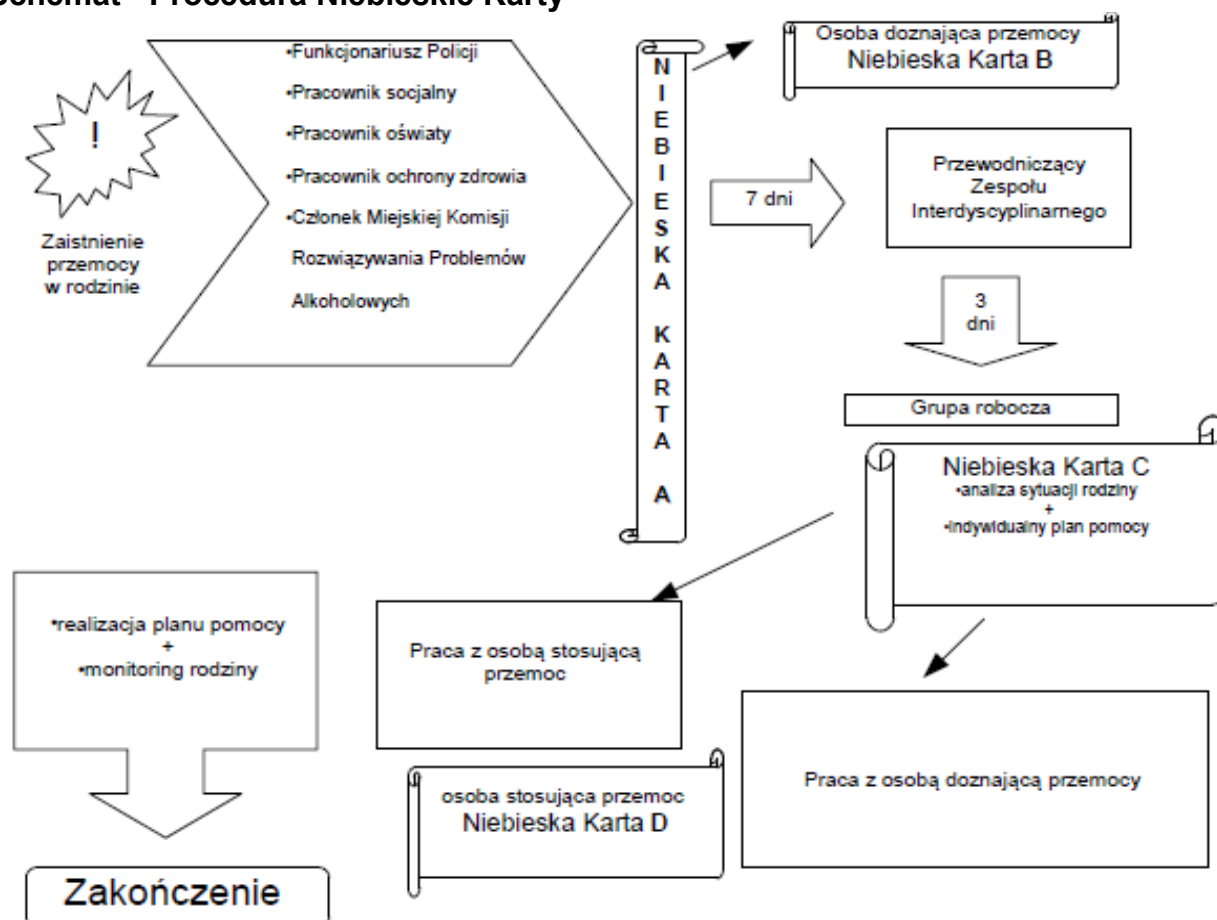
Ww. ustawa wprowadziła również PROCEDURĘ NIEBIESKIE KARTY, a Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku szczegółowo opisuje jej przebieg oraz wzory formularzy „Niebieska Karta.”

Zgodnie z art. 9d Ustawy:

- podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie,
- procedura "Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie,
- przedstawiciele podmiotów, o których mowa w ust. 2, ustawy realizują procedurę "Niebieskie Karty" w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego,
- wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta" w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Głównym założeniem przedmiotowych rozwiązań jest możliwość uruchomienia interdyscyplinarnej pomocy w momencie ujawnienia bądź zgłoszenia przemocy w rodzinie.

Schemat - Procedura Niebieskie Karty

W ramach prowadzonej procedury „Niebieska Karta” Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta – A” niezwłocznie przekazuje go powołanej grupie roboczej. Ustalany zostaje plan pomocy dla rodziny, w ramach którego podejmowane są m. in. działania takie jak:

- organizowanie wsparcia specjalistycznego,
- udzielanie kompleksowych informacji o miejscach uzyskania pomocy,
- przekazywanie zgłoszenia właściwym organom do prowadzenia postępowań przygotowawczych,
- wydawanie skierowania do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- diagnozowanie potrzeb osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Z danych przedłożonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Chełmie za I półrocze 2021 roku wynika, iż łącznie złożono 69 nowo wypełnionych Niebieskich Kart przez poszczególne instytucje.

Liczba założonych „Niebieskich Kart-A” w okresie od 01.01.2018 r. do 30.06.2021 r.

(wszczęcie procedury w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie) przedstawia się następująco:

Wszystkie Niebieskie Karty	2018	2019	2020	2021 I -II kwartał
Komenda Miejska Policji w Chełmie (KMP) ul. Żwirki i Wigury 20, 22-100 Chełm	226	219	149	46
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie (MOPR) ul. Kolejowa 8, 22-100 Chełm	16	28	22	22
Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) z innej gminy	4	4	6	0
Oświata	5	3	0	1
Ochrona Zdrowia	0	0	0	0
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie (MKRPA) ul. Reformacka 24, 22-100 Chełm	0	0	0	0
Razem	251	254	177	69

Zdecydowaną większość stanowiły te wypełnione przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Chełmie – 66%. Z racji zakresu najszerszych kompetencji i wachlarza narzędzi reagowania w czasie zgłoszeń Policjanci wypełniali formularze „Niebieska Karta-A” i niezwłocznie przekazywali je przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

Należy jednak pamiętać, iż Policja interweniuje w sytuacji, gdy przemoc w rodzinie znajduje się już w fazie ostrej przemocy, tj., gdy dochodzi do jawnych i świadomych jej aktów. Ponadto funkcjonariusze zakładają Niebieskie Karty za każdym razem, gdy podczas interwencji domowej podejrzewają występowanie przemocy, nawet jeżeli rodzina objęta jest już pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego. Dopiero w ramach pracy grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego analizowana jest sytuacja rodziny i podejmowana jest interdyscyplinarna praca z rodziną i w zależności od przebiegu tej pracy, decyduje się o ewentualnym zamknięciu procedury z powodu niewystępowania przemocy w rodzinie.

Ponadto z informacji uzyskanych od instytucji ZI wynika, iż na przestrzeni lat w zdecydowanej większości osoby i instytucje fakt o podejrzeniu stosowania przemocy zgłoszili na Policję.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie w pierwszym półroczu 2021 roku założył 22 Niebieskie Karty, tzn. pracownicy socjalni podczas swojej pracy w środowisku powzięli podejrzenie występowania przemocy w rodzinie, wypełnili formularze „Niebieska Karta-A” i niezwłocznie przekazali je do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Należy dodać, iż w przypadku wszczęcia procedury Niebieskie Karty, jeżeli w rodzinie jest uczeń/uczennica chełmskiej placówki, pedagog/psycholog są powołani do grupy roboczej i wraz z przedstawicielami innych służb pracują nad rozwiązaniem

problemu w danej rodzinie – nawet jeżeli wszczęcie procedury nastąpiło z inicjatywy innego podmiotu.

2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmie

Jednym z zadań powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 4 Ustawy) jest zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej. W Chełmie działa Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie zlokalizowany przy ul. Wolności 20 udziela bezpłatnej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej z powodu:

- przemocy w rodzinie,
- kryzysów małżeńskich,
- wychowawczych,
- problemów uzależnienia i współuzależnienia,
- depresji,
- nerwic,
- kryzysu,
- utraty i żałoby po stracie osoby bliskiej,
- problemu suicydalnego (myśli i zachowania samobójcze),
- przemocy seksualnej.

Większość klientów Ośrodka Interwencji Kryzysowej doświadczających przemocy w rodzinie stanowią członkowie rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty, dlatego też placówka nie należy do tych zakładających Niebieskie Karty.

W Ośrodku Interwencji Kryzysowej wsparcia, porad i konsultacji udzielają: psycholog, pedagog, terapeuta. OIK zapewnia dla ofiar przemocy bezpieczny pobyt w spokojnym miejscu, w którym są 3 pokoje 4 osobowe oraz wspólna kuchnia i łazienki. W jednym czasie może tam uzyskać pomocy w postaci czasowego zakwaterowania i wyżywienia 12 osób (3 rodziny). W tym czasie MOPR, w tym pracownicy OIK podejmują działania by pomóc osobom/ rodzinom w uregulowaniu ich spraw rodzinnych, zawodowych, społecznych i mieszkaniowych. Do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chełmie przyjmowane są osoby w kryzysie, w tym, ofiary przemocy, kobiety i matki z dziećmi doświadczającymi przemocy fizycznej, psychicznej i seksualnej. Do placówki

przyjmowane są osoby doświadczające przemocy ze strony osób najbliższych, niezależnie od posiadanego dochodu, dla których wyczerpane zostały wszystkie formy pomocy dostępne na terenie miasta. Przyjęcie następuje bezpośrednio na wniosek osoby potrzebującej lub za pośrednictwem miejskiej instytucji udzielającej dotychczasowego wsparcia. Okres pobytu w hostelu zależy od indywidualnej sytuacji i powinien trwać do czasu rozwiązania kryzysu lub wskazania kierunków jego rozwiązania, nie dłużej niż 3 miesiące.

W okresie od 01 stycznia do 30 maja bieżącego roku z powodu przemocy domowej oraz konfliktów rodzinnych krótkoterminowe schronienie w hostelu znalazło 6 osób (2 kobiety i 4 dzieci w wieku 1 – 8 lat). Osobom tym zapewniono możliwość realizowania podstawowych potrzeb życiowych, zapewniono ochronę przed przemocą oraz odizolowanie od sprawcy, a także wsparcie emocjonalne, pomoc psychologiczną, terapeutyczną i socjalną.

Osoby doznające przemocy w rodzinie i poza nią, otrzymały w Ośrodku wsparcie, pomoc terapeutyczną, psychologiczną, pomoc w pisaniu pism sądowych i urzędowych.

W okresie od 01 stycznia 2021 roku do 30 maja 2021 roku specjaliści Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chełmie w związku z przemocą w rodzinie udzielili 305 wszystkich porad i konsultacji, w tym w związku z przemocą 112. Z pomocy skorzystało 132 osoby, w tym 79 osób doświadczających przemocy. Z pośród tych osób:

- 98 osób skorzystało z konsultacji psychologicznych,
- 61 osób skorzystało z konsultacji pedagogicznych,
- 43 osoby uczestniczyły w 178 spotkaniach terapii rodzinnej,

z czego sporządzono 39 pism urzędowych.

Każda osoba, która zgłosiła się do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chełmie w związku z wystąpieniem w jej życiu kryzysu związanego z przemocą w rodzinie mogła skorzystać z każdej formy pomocy oferowanej przez Ośrodek.

3. Placówki oświatowe i opieki nad dzieckiem do lat 3

Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2021 roku poz. 1082) – szkoły, a także:

- a) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- b) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz

ośrodki kształcenia i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;

c) placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;

d) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze,

e) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;

realizują program wychowawczo –profilaktyczny obejmujący:

- treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów,
- treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Obecnie miasto Chełm jest organem prowadzącym dla 30 placówek oświatowych, w tym dla:

- 10 przedszkoli
- 1 zespołu szkolno - przedszkolnego,
- 7 szkół podstawowych,
- 3 liceów ogólnokształcących,
- 1 zespołu szkół ekonomicznych i mundurowych,
- 4 zespołów szkół i placówek oświatowych, składających się zarówno z branżowych szkół I stopnia i technikum,
- centrum kształcenia praktycznego i ustawicznego,
- Zespół Wychowania i Pomocy Psychologicznej – Pedagogicznej Nr 1 w Chełmie, w którego skład wchodzi:
 - szkoła podstawowa specjalna,
 - szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
 - branżowa szkoła specjalna,
 - przedszkole specjalne,
 - specjalny ośrodek szkolno – wychowawczy,

- poradnia psychologiczno – pedagogiczna,
- zespół socjoterapii,
- Zespół Wychowania i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 2 w Chełmie w którego skład wchodzi:
 - poradnia psychologiczno – pedagogiczna,
 - bursa szkolna,
 - schronisko młodzieżowe,
- Młodzieżowy Dom Kultury.

Ponadto na terenie miasta Chełm funkcjonują niepubliczne placówki oświatowe:

- 8 przedszkoli,
- 4 szkoły podstawowe (w tym szkoła podstawowa dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej),
- 1 szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
- 5 liceum.

Obowiązek realizacji programów wychowawczo – profilaktycznych nie dotyczy przedszkoli i szkół dla dorosłych.

Na terenie miasta funkcjonuje Zespół Żłobków Miejskich w Chełmie, w skład którego wchodzi dwa żłobki publiczne. Zespół Żłobków dysponuje 202 miejscami. Ponadto obecnie (30.09.2021 r.) funkcjonuje siedem niepublicznych żłobków, które łącznie dysponują 244 miejscami. Placówki te nie mają obowiązku realizowania programów wychowawczo – profilaktycznych, gdyż nie są to placówki oświatowe, ale placówki opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Zarówno w przedszkolach, jak i placówkach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 realizowane są zabawy i zajęcia dydaktyczne dotyczące zasad zachowania sprzyjające bezpieczeństwu dzieci. Podmioty te prowadzą również działania skierowane do rodziców dotyczące problemów wychowawczych, agresji wśród dzieci oraz sposobów radzenia sobie z nią. Dlatego też co roku sporządzane jest zarządzenie Prezydenta Miasta Chełm w sprawie finansowania zadań w ramach programów z zakresu polityki społecznej dla miejskich jednostek organizacyjnych określające zasady finansowania m. in. programów profilaktyki agresji i przemocy dla dzieci i młodzieży.

Oprócz powyższych programów, każda z placówek funkcjonujących na terenie miasta Chełm opracowuje i realizuje własny szkolny program wychowawczo - profilaktyczny, którego jednym z elementów jest przeciwdziałanie przemocy i agresji rówieśniczej.

Ze względu na widoczny wzrost przejawów agresji i przemocy na przestrzeni 2020 i 2021 roku istnieje konieczność zwiększenia liczby placówek realizujących programy przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, których grupą docelową będą również rodzice/opiekunowie, a obok treści związanych z agresją rówieśniczą będą również te związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

4. Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym w Chełmie

Na terenie miasta Chełm funkcjonuje Ośrodek Pomocy osobom Uzależnionym w Chełmie, który m. in. realizuje od 2017 roku „Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych Miasta Chełm dla osób stosujących przemoc w rodzinie” skierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie. Głównym celem programu jest zredukowanie zachowań przemocowych, kształtowanie postaw partnerstwa i szacunku wobec kobiet i odpowiedzialności za popełnione czyny. Program realizowany jest na podstawie Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Oferta programu została opracowana na podstawie wytycznych zawartych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W programie od dwóch lat uczestniczy po 10 osób, natomiast w 2019 roku uczestniczyło 5 osób.

VIII. Obszary i działania Programu

Na podstawie przedstawionej diagnozy i analizy zjawiska przemocy w rodzinie, zostały opracowane obszary wsparcia, zasady działania, realizatorzy i adresaci oraz instytucje i organizacje współpracujące w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chełmie na lata 2022 – 2025. Jego celem jest efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszanie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym.

IX. Obszary, szczegółowe cele i działania programu

Obszar I – Profilaktyka i edukacja społeczna				
Cel szczegółowy: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie				
Lp.	Działanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Informacja i edukacja na tematy związane z przemocą w rodzinie poprzez realizację kampanii informacyjnych, rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych	- wszyscy realizatorzy	- liczba dystrybuowanych materiałów np. plakaty, ulotki, poradniki, itd.	2022-2025
2.	Działania edukacyjne mające na celu modelowanie prawidłowych funkcji rodziny i wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców (spotkania, prelekcje, szkoła dla rodziców itd.)	- wszyscy realizatorzy	- liczba działań edukacyjnych skierowanych do rodziców - liczba osób, która wzięła udział w ww. działaniach edukacyjnych	2022-2025
3.	Realizacja zajęć edukacyjnych oraz organizowanie i prowadzenie spotkań grup terapeutycznych i wsparcia dla dzieci i młodzieży	- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chelmie - szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze - organizacje pozarządowe	- liczba prowadzonych grup terapeutycznych i wsparcia dla dzieci i młodzieży - liczba osób uczestniczących w ww. grupach terapeutycznych i wsparcia	2022-2025
4.	Realizacja programów i zajęć profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży z zakresu uwarzliwienia na problem przemocy, radzenia sobie ze złością, agresją, z negatywnymi emocjami, rozwiązywania konfliktów itd., w tym pomoc spowodowana izolacją domową spowodowaną epidemią COVID.	- szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze - organizacje pozarządowe	- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych - liczba uczniów uczestniczących w programach	2022-2025
5.	Organizacja otwartych wydarzeń poruszających temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie (dla wszystkich zainteresowanych osób – konferencja, debata, prelekcja)	- szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze - organizacje pozarządowe	- liczba zorganizowanych otwartych wydarzeń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - liczba osób, które wzięły udział w otwartych wydarzeniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2022-2025
6.	Współpraca instytucji i służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w działaniach skierowanych do kobiet i równościowych	- wszyscy realizatorzy		2022-2025
Obszar II - Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie				
Cel szczegółowy: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie				
Lp.	Działanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego	- Zespół Interdyscyplinarny przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Chelmie	- liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych - liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych (z podziałem na dzieci,	2022-2025

			kobiety i mężczyźni oraz na osoby starsze i niepełnosprawne) - liczba rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych – - liczba utworzonych grup roboczych - liczba posiedzeń grup roboczych - liczba osób objętych pomocą grup roboczych (z podziałem na dzieci, kobiety i mężczyźni oraz na osoby starsze i niepełnosprawne) - liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	
2.	Realizowanie przez instytucje działające na rzecz pomocy osobom dotkniętym lub zagrożonym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego, w tym: - punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	- Urząd Miasta Chełm (Departament Spraw Obywatelskich, Departament Oświaty) - szkoły i placówki oświatowo – wychowawcze - organizacje pozarządowe	- liczba utworzonych punktów konsultacyjnych - zakres i rodzaj świadczonych usług przez ww. podmioty - liczba osób korzystających z oferty podmiotów wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	2022-2025
3.	Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie	- Urząd Miasta Chełm (Departament Spraw Obywatelskich) - organizacje pozarządowe	- liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie - liczba osób uczestniczących w zajęciach	2022-2025
4.	Upowszechnienie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m. in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	- Urząd Miasta Chełm (Departament Spraw Obywatelskich) we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi	- liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych - liczba lokalnych kampanii społecznych	2022-2025
5.	Wprowadzenie do stałej oferty usług świadczonych przez ośrodek interwencji kryzysowej (przy MOPR) nw. zadań: - prowadzenie Grupy Wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, - prowadzenie programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” dla mieszkańców miasta Chełm,	- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie	- liczba wprowadzonych w danym roku usług - liczba grup wsparcia w danym roku -liczba osób, które uczestniczyły w grupach wsparcia (z podziałem na płeć) - liczba programów „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” w danym roku -liczba osób, które uczestniczyły w programie „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” (z podziałem na płeć)	2022-2025
6.	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w całodobowych ośrodkach interwencji kryzysowej	- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie	- liczba miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej - liczba osób dotkniętych przemocą, które skorzystały z miejsc w ośrodku interwencji kryzysowej (z podziałem na dzieci, kobiety i mężczyźni oraz na osoby starsze i niepełnosprawne)	2022-2025

7.	Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie (Zespół ds. Pieczy Zastępczej)	- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie (z podziałem na chłopców i dziewczynki) w tym: a) liczba dzieci umieszczonych u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny b) liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej c) liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej	2022-2025
8.	Utworzenie ośrodka specjalistycznej pomocy dla osób pokrzywdzonych	- wszyscy realizatorzy	- liczba utworzonych ośrodków	2022-2025
9.	Wykonywanie obowiązków wynikających z orzeczeń sądów przekazywanych na podstawie art. 181a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny wykonawczy	- Urząd Miasta Chełm (Departament Spraw Obywatelskich)	- liczba otrzymanych wyroków sądowych - liczba czynności podjętych w związku z otrzymanym odpisem	2022-2025
10.	Wzmocnienie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie	- Komenda Miejska Policji w Chełmie	- liczba przyjaznych pokoi przesłuchań - liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań	2022-2025
11.	Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą	- Zespół Interdyscyplinarny przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Chełmie	- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie	2022-2025

Obszar III – Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel szczegółowy: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Lp.	Działanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Ewidencjonowanie instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno - edukacyjne	- Urząd Miasta Chełm (Departament Spraw Obywatelskich) we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi	- coroczne aktualizowanie na stronie internetowej miasta Chełm bazy teleadresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie - liczba informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań w szczególności korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	2022-2025

2.	Przesyłanie zaktualizowanego informatora Prezesowi Sądu Rejonowego w Chełmie, Prokuratorowi Rejonowemu w Chełmie i Komendantowi Miejskiemu Policji w Chełmie do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku	- Urząd Miasta Chełm (Departament Spraw Obywatelskich)	- przekazanie wymienionym podmiotom aktualnego informatora w wersji elektronicznej	2022-2025
3.	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	- Zespół Interdyscyplinarny przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Chełmie	- liczba sporządzonych formularzy” Niebieskich Kart - A” - liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” - liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym - liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy w rodzinie - liczba spraw zakończonych w wyniku braku zasadności podejmowanych działań - liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	2022-2025
4.	Występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, zakazie przebywania w określonych miejscach, opuszczenia przez sprawcę lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.	- Prokuratura Rejonowa w Chełmie	- liczba wniosków do sądu w przedmiocie zastosowania środków karnych i probacyjnych - liczba orzeczeń sądowych uwzględniających w/w wnioski w postępowaniu wykonawczym	2022-2025
5.	Prowadzenie programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	- Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym w Chełmie - organizacje pozarządowe	- liczba osób zobowiązanych przez Sąd do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno –edukacyjnych -liczba osób, które wzięły udział w programie oddziaływań korekcyjno -edukacyjnych oraz liczba osób które ukończyły ww. Program (z podziałem na kobiety i mężczyzn)	2022-2025
6.	Opracowanie i realizacja programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	- Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym w Chełmie - organizacje pozarządowe	- liczba programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie - liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno – terapeutycznych - liczba osób, które ukończyły	2022-2025

			program psychologiczno – terapeutyczny	
7.	Prowadzenie działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie nadużywających alkoholu, motywowanie do ograniczania spożywania alkoholu lub podjęcia leczenia odwykowego	- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie	- łączna liczba wniosków, które wpłynęły do MKRPA w celu objęcia osoby leczeniem odwykowym -liczba wniosków skierowanych z MKRPA do Sądu o objęcie osoby leczeniem odwykowym - liczba osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego	2022-2025
Obszar IV – Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie				
Cel szczegółowy: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług				
Lp.	Działanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Organizowanie szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych	- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie	- liczba zorganizowanych szkoleń - liczba osób uczestniczących w szkoleniu	2022-2025
2.	Organizacja szkoleń, prelekcji i warsztatów z zakresu przeciwdziałania przemocy, skierowanych do przedstawicieli instytucji i służb	- wszyscy realizatorzy	- liczba zorganizowanych szkoleń, prelekcji i warsztatów - liczba osób uczestniczących w szkoleniach, prelekcjach i warsztatach	2022-2025
3.	Organizacja konferencji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanych do służb i instytucji	- wszyscy realizatorzy	- liczba zorganizowanych konferencji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanych do przedstawicieli służb i instytucji, -liczba osób uczestniczących w ww. konferencjach	2022-2025
4.	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m. in. superwizji, coachingu, grup wsparcia	- wszyscy realizatorzy	- liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego	2022-2025

X. Przewidywane efekty Programu

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osób oraz rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą poprzez:

- wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,

- zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wzrost liczby osób profesjonalnie zajmujących się świadczeniem usług na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc w rodzinie.

XI. Finansowanie Programu

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chełmie na lata 2022 – 2025 realizowany będzie ze środków budżetu miasta Chełm corocznie określanych w uchwale budżetowej, w tym ze środków pochodzących z opłat za wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, a także z budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

XII. Sposoby monitorowania Programu

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chełmie na lata 2022 – 2025 monitorowany będzie poprzez:

- 1) bieżącą wymianę informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi tworzącymi lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Chełm;
- 2) sporządzenie corocznego „Sprawozdania z realizacji „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chełmie na lata 2022 – 2025” i przedłożenie go Radzie Miasta Chełm oraz Komisji Rodziny, Zdrowia i Ochrony Środowiska Rady Miasta Chełm;
- 3) sporządzenie corocznego „Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” (MOPR);
- 4) sprawozdanie sporządzone zostanie w formie tabelarycznej w oparciu o określone dla każdego działania wskaźniki.

XIII. Tryb ubiegania się o realizację zadań

Departament Spraw Obywatelskich Wydział Zdrowia i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną inicjuje i koordynuje realizację Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2025. Zadania programowe mogą być realizowane w ramach otwartych konkursów ofert, ogłaszanych przez Prezydenta Miasta Chełm. Realizatorami mogą być podmioty, których cele statutowe lub przedmiot działalności dotyczą spraw objętych zadaniami określonymi w art. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1956), w tym organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2025 zakłada również realizację zadań przez miejskie jednostki organizacyjne (MJO). W tym celu opracowywane są corocznie zasady finansowania zadań w ramach programów z zakresu polityki społecznej (tj. z: Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie, Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Chełmie, Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chełmie, Programu Promocji i Ochrony Zdrowia w Mieście Chełm, Programu Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego w Mieście Chełm), dla miejskich jednostek organizacyjnych. W ramach tej procedury miejskie jednostki mogą ubiegać się o dofinansowanie realizacji zadań w trybie ciągłym (w trakcie całego roku budżetowego), składając wnioski do dnia 5 - tego każdego miesiąca, aż do wyczerpania limitu środków finansowych zaplanowanych na ten cel.

Celem głównym Programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz udzielenia pomocy osobom doznającym przemocy. Opracowany Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 – 2025 pozwoli, dzięki realizacji zaplanowanych działań, na osiągnięcie wytyczonych celów. Przyczyni się do zwiększenia aktywności instytucji działających w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju społecznego Miasta Chełm. Osiągnięcie zawartych w Programie celów będzie możliwe dzięki dobrej współpracy jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.